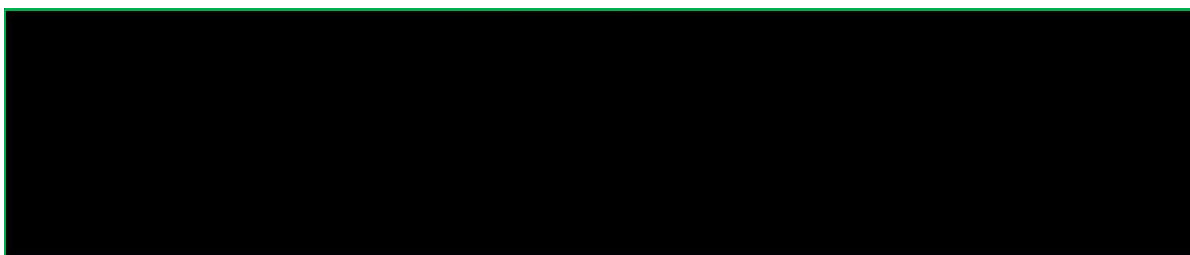

FOODLEVERS

13.10.2023

Projekt FOODLEVERS „Punkty wzmocnienia zrównowazenia w systemach produkcji żywności zrównoważonej i ekologicznej” jest finansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach sieci ERA-NET SUSFOOD2 and CORE Organic Cofunds Joint Call 2019: "Towards sustainable and organic food systems"

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

13.10.2023, UR Kraków

W odróżnieniu od rynku żywności ekologicznej...

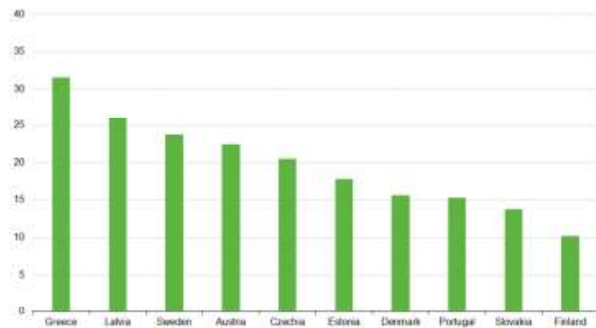
Rynek żywności ekologicznej w UE:

16,3 mld euro (2008) do 37,4 mld euro (2018)

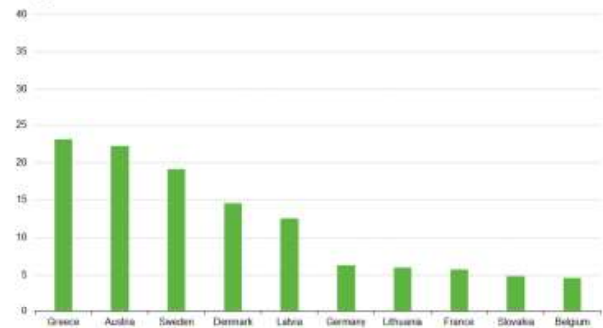
- Ekologiczna produkcja zwierzęca pozostaje niewielka.
- Szacuje się, że w 2020 r. około 6,0% pogłównia bydła i 7,2% (2019 r.) stad owiec i kóz było hodowanych metodami ekologicznymi, natomiast w przypadku drobiu i świń odpowiednio 3,6% i 1,0%.
- Niemniej jednak, choć z niższej podstawy, ekologiczna produkcja trzody chlewnej i drobiu wykazuje wyższe roczne stopy wzrostu (odpowiednio 9 i 11%) niż pozostała produkcja zwierzęca – dane z okresu 2014-2020.

Share of organic livestock in all livestock, by top ten countries with the highest shares, 2021
 (% of number of heads)

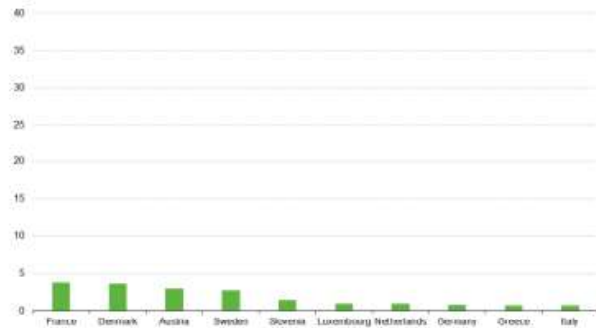
Live bovine animals

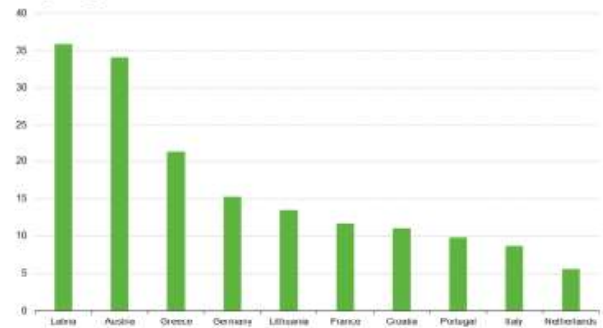
Dairy cows

Pigs

Sheep and goats

Note: FR: estimate
 Source: Eurostat (online data codes: org_lmpec, org_mt_lmcat, org_mt_lmfig, org_mt_lmgoat and org_mt_lmshoop)

Kury i jaja ekologiczne w Unii Europejskiej

- W 2019 r. w Unii Europejskiej hodowano ponad **56,7 mln** drobiu certyfikowanego ekologicznie (+9,5% w porównaniu z 2018 r.).
- W 2019 r. pogłowie certyfikowanych brojlerów ekologicznych w Unii Europejskiej przekroczyło **27,3 mln** sztuk (+8,8% w porównaniu do 2018 r.).
- Francja zajęła pierwsze miejsce w UE z prawie 14,2 mln sztuk w 2019 r., co stanowi ponad połowę brojlerów ekologicznych w UE. Następnie Belgia i Włochy.
- Rośnie produkcja innego ekologicznego drobiu brojlerów, zwłaszcza w Danii, Francji, Austrii i Niemczech.
- W 2019 r. w UE certyfikaty ekologiczne uzyskało ponad **26,3 mln** kur niosek (+9% w porównaniu z 2018 r.) - **6,8 miliarda** jaj ekologicznych (+7% w porównaniu z 2018 r.). Wiodącymi producentami są Francja i Niemcy.

Rolnictwo ekologiczne i systemy prywatne

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie **produkcji ekologicznej** i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie danych z Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

PRODUKCJA ZWIERZĘCA W ROLNICTWIE EKOLOGICZNYM

– dane GIHARS za 2020 r.

- Ogólna liczba gospodarstw ekologicznych w Polsce – 18 757 (dziś ponad 22 tys.)
- Liczba gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną – 14 532 (78,2%)
- Liczba gospodarstw z produkcją roślinną i zwierzęcą – 4043 (21,8%)

- Liczba sztuk – drób (696 153); owce (15 803); krowy mleczne (12 061); pozostałe bydło (10 700); bydło mięsne (8341); kozy (3645); świnie (3253)

- *W porównaniu do 2019 r. w 2020 r. zwiększyła się liczba drobiu (o 43,8%), krów mlecznych (o 9,8%), owiec (o 4,7%) i bydła na mięso o 0,3%.*
- *Zmniejszyła się liczba **świń (o 22,3%)** i **kóz (o 30,8%)**.*
- *W 2020 r. średnio w skali całego kraju, na 100 ha ekologicznych użytków rolnych, przypadają **136,7 sztuk drobiu**, **3,1 sztuk owiec**, **2,4 sztuk krów mlecznych**, **1,6 sztuk bydła mięsnego** oraz **mniej niż 1 koza** i **mniej niż 1 świnia**.*

Definicja Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt – OIE (2008 r.)

Zgodnie z Kodeksem Gatunków Lądowych OIE (Terrestrial Code)
dobrostan zwierząt oznacza
„stan fizyczny i psychiczny zwierzęcia w odniesieniu do warunków,
w jakich żyje i umiera”.

**animal welfare means
‘the physical and mental state of an animal
in relation to the conditions in which it lives and dies.**

Kodeks Gatunków Wodnych OIE (Aquatic Code) - dobrostan zwierząt wodnych, międzynarodowe standardy dobrostanu ryb hodowlanych (z wyjątkiem gatunków ozdobnych).

5 wolności – FIVE FREEDOM

5 ZASAD DOBROSTANU ZWIERZĄT:

- wolność od głodu i pragnienia;
 - wolność od dyskomfortu;
- wolność od bólu, zranień i chorób;
 - wolność od strachu i stresu;
- wolność do przejawiania naturalnych zachowań.

Unijny projekt Welfare Quality® - 12 kryteriów (2004-2009)

ZASADY

- **Dobre karmienie**
- **Dobre pomieszczenie**
- **Dobre zdrowie**
- **Odpowiedni behavior**

KRYTERIA

- **Brak długotrwałego głodu**
- **Brak długotrwałego pragnienia**
- **Komfort odpoczynku**
- **Komfort termiczny**
- **Swoboda ruchu**
- **Brak uszkodzeń ciała**
- **Brak choroby**
- **Brak bólu wywołanego przez zabiegi gospodarskie**
- **Ekspresja zachowań społecznych**
- **Ekspresja innych zachowań**
- **Dobre stosunki człowiek – zwierzę**
- **Pozytywny stan emocjonalny (zwierzęcia)**

Mierzalność dobrostanu

Broom, D.M., 1991 - *Dobrostan zwierząt: koncepcje i pomiar...*

Termin „dobrobyt” odnosi się do stanu jednostki w odniesieniu do jej otoczenia i **można to zmierzyć.**

Zarówno brak radzenia sobie ze środowiskiem, jak i trudności w radzeniu sobie są wskaźnikami słabego dobrostanu.

INPUT-BASED MEASURES
czy ANIMAL-BASED MEASURES???

Animal Welfare assessment

Step 1/ produce scientific knowledge

- ☞ on behavioural and physiological needs
- ☞ on the expression and processes involved in the
 - animal sensibility
 - sensorial perception,
 - emotional and cognitive abilities
- ☞ on the human-animal relationships
- ☞ on the coping strategies

Are they are in good physical and psychological state ?

What do they want ? What are their motivations ?

What can they learn ?

What are their emotions ?

Unia Europejska

- Europejski Zielony Ład
- Strategia „od pola do stołu” - **Cel: 25% rolnictwa ekologicznego w UE do roku 2030, poprawa DZG**
- Nowa Wspólna Polityka Rolna 2023-2027 – Cel 9 - **Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też dobrostanu zwierząt.**
- Europejski Plan Działania na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego

Polska

- Krajowy Plan Strategiczny na lata 2023-2027
- Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2021-2027

Europejski Plan Działania dla Rolnictwa Ekologicznego – 21 marca 2021 r.

Oś 1. Żywność ekologiczna dla wszystkich

promocja, zamówienia publiczne, żywność w szkołach, zapobieganie oszustwom i budowa zaufania, identyfikowalność

Oś 2. Stymulowanie konwersji i wzmacnianie łańcucha dostaw

wymiana doświadczeń, transparentność rynku, organizacja łańcucha dostaw, wsparcie „małego” przetwórstwa,

POPRAWA ŻYWIENIA ZWIERZĄT, ROZWÓJ AKWAKULTURY

Oś 3. Poprawa wkładu rolnictwa ekologicznego w zrównowazenie

wpływ na klimat i środowisko, różnorodność biologiczną, poprawa plonów, alternatywne środki ochrony roślin,

POPRAWA DOBROSTANU ZWIERZĄT, bardziej efektywne wykorzystanie zasobów

Europejska Inicjatywa Obywatelska „Koniec epoki klatkowej” zarejestrowana decyzją Komisji Europejskiej – decyzja Komisji (UE) 2018/1222 z dnia 5 września 2018 r. w sprawie proponowanej inicjatywy obywatelskiej „End the Cage Age” - notyfikowana jako dokument nr C(2018) 5829; L 227/7 z dnia 10.9.2018

Zasady wyjątkowe i odstępstwa – zmiana w prawie UE

- Niektóre odstępstwa będą zakończone:
 - **możliwość użycia nieekologicznego materiału roślinnego do rozmnażania (15 lat)**
 - wprowadzenie do stada nieekologicznego drobiu (młodsze niż 3 dni) i nieekologicznych młodych zwierząt - (okres przejściowy maksymalnie 15 lat)
 - możliwość wprowadzania nieekologicznych samców i samic nieródek (brak daty)
 - możliwość zastosowania 5% pasz białkowych dla świń i drobiu (okres przejściowy do 5 lat)
- Po 5 latach stosowania rozporządzenia 2018/848 raport Komisji (co roku do 30 czerwca kraje przekazują informacje)
- Po 7 latach stosowania rozporządzenia 2018/848 Komisja będzie miała możliwość przedłużenia lub zakończenia odstępstw

Poziomy dobrostanu zwierząt gospodarskich - UE

Dobrostan zwierząt gospodarskich

Przyczynianie się do **wysokich norm** dobrostanu zwierząt
oraz – w szczególności – do zaspokajania potrzeb behawioralnych
charakterystycznych dla danego gatunku zwierząt;

(art. 4 rozp. 2018/848)

Poziom dobrostanu zwierząt gospodarskich - UE

Wysokie standardy DZG – produkcja ekologiczna

1. **Karmienie** paszą ekologiczną. Pasza bez GMO.
2. **Rasy** dopasowane do warunków środowiskowych;
3. Co do zasady **brak uwięzi i trzymania w budynkach**;
4. Pozwalanie zwierzętom na wykazywanie ich **naturalnego zachowania**. Systemy ekologiczne mają niską gęstość obsady, zapewniają swobodę ruchu i możliwość wychodzenia na zewnątrz.
5. Dobrostan przed produktywnością – **produktywność/wydajność życiowa** zwierzęcia zamiast wydajności rocznej;
6. Ochrona zdrowia zwierząt. Z wyjątkiem szczepionek, rolnicy ekologiczni nie stosują profilaktycznych leków alopacyjnych. Zamiast tego **wzmacniają układ odpornościowy** swoich zwierząt. Ograniczone stosowanie antybiotyków.

Wysokie standardy DZG – produkcja ekologiczna

7. **Okaleczanie jest zakazane.** Dopuszczone wyjątkowo w poszczególnych przypadkach, jeśli poprawiają one zdrowie, dobrostan lub higienę zwierząt, albo stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa pracowników - zezwolenia właściwego organu na usuwanie rogów, dziobów i ogonów owcom;

8. **Skracanie czasu transportu zwierząt;**

9. Unika się wszelkiego rodzaju cierpienia, bólu i stresu i ogranicza się je do minimum w trakcie całego życia zwierzęcia, w tym podczas uboju.

10. W okresie ssania preferuje się karmienie zwierząt mlekiem matki przez minimalny okres (w tym okresie nie używa się preparatów mlekozastępczych zawierających składniki syntetyzowane chemicznie lub składniki pochodzenia roślinnego) - **90 dni bydło, kozy i owce 45 dni, świnie 40 dni.**

Produkcja w cyklu zamkniętym, połączenie z posiadaniem ziemi i produkcją roślinną.

Bedre Dyrevelfærd

Konsumenci

- 99% - 86% - Europejczyków uważa, że dobrostan zwierząt gospodarskich jest ważny i chce zwiększenia jego ochrony (Eurobarometr 2016)
- Polacy w grupie „obojętnych” wobec DZG (?)
- Naturalność, spełnianie potrzeb, humanitarne traktowanie – oczekiwania konsumentów
- Sprzeciw wobec przemysłowym formom chowu i hodowli. Coraz większe zainteresowanie ubojem i transportem.
- 1/3 polskich respondentów nie zna pojęcia „dobrostan zwierząt gospodarskich” (badania własne)
- ¼ konsumentów uważa, że ma wpływ na poprawę DZG
- Wolny wybieg lepszy od chowu ekologicznego (jaja)

ALE JAKOŚĆ ŻYWNOSCI, ANTYBIOTYKOOPRONOŚĆ, ZAUFANIE DO KANAŁÓW SPRZEDAŻOWYCH

Konsumenci

- 61% obywateli UE rozpoznaje znak rolnictwa ekologicznego/produkcji ekologicznej.
- Szacowane 400 oznaczeń dotyczących żywności (EuroCoop 2015).
- „Im więcej oznaczeń, tym większe zagubienie konsumentów i większe ignorowanie informacji” – *Study on Animal Welfare Labelling 2022 Komisja Europejska*

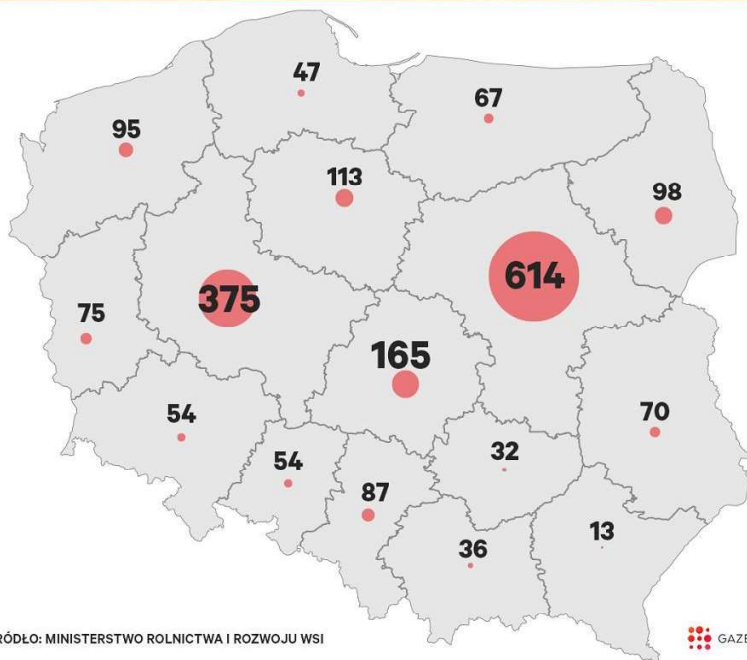
Żywność ekologiczna – Konsumenty w Polsce

- 79,5% konsumentów deklaruje dokonywanie zakupów żywności ekologicznej przynajmniej raz na rok.
- **19,4% można zaliczyć do regularnych konsumentów żywności ekologicznej.**
- 31,3% - konsumenci „okazjonalni”.
- 40% badanych stanowią konsumenci, którzy sporadycznie sięgają po tę kategorię żywności.

- 10,1% respondentów przyznało, że nigdy nie kupuje żywności ekologicznej.

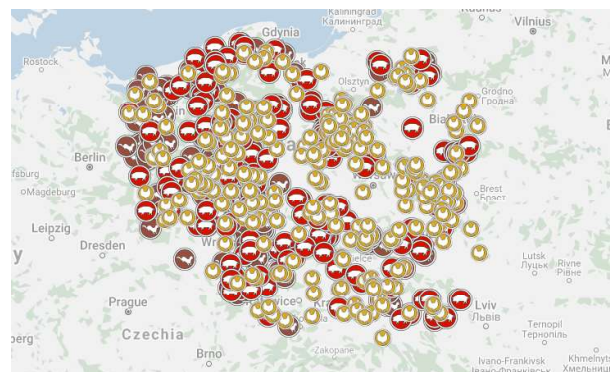

WIELKOPRZEMYSŁOWE FERMY KUR (PONAD 40 TYS. SZTUK) W POLSCE W 2021 R.

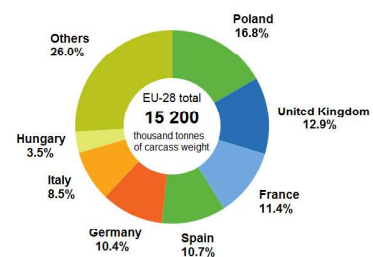
ŹRÓDŁO: MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

GAZETA.PL

Poultry meat production, 2018

(% share of EU-28 total, based on carcass weight)

Note: shares do not sum to 100% due to rounding

ec.europa.eu/eurostat

EPIZOOTIE W 2021 R. – 762 MLN ZŁ Z BUDŻETU PAŃSTWA

Największe wyzwania

Na poziomie gospodarstwa	Kazuistyka prawna albo złe prawo (DJP 0,3 na 05 i z powrotem) Dostępność pasz ekologicznych Brak rozwoju stad zarodowych Zanieczyszczenie z intensywnych i przemysłowych form produkcji rolnej (szczególnie zwierzęcej) Niewłaściwa kontrola
Transport i ubój	Brak rozwiązań dla skracania transportu (100 km średnia odległość do rzeźni w Polsce) Brak rozwiązań – ubój pastwiskowy Niewłaściwa kontrola
Przetwórstwo	Brak małego przetwórstwa Promocja wartości odżywczych
Konsumenci	Znakowanie – zrozumienie i wiarygodność, Konkurencyjność z oznaczeniem DZG Skojarzenie dobrostanu z produkcją